

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Bönhamns kapell, Nordingrå socken, Kramfors kommun

Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av Bönhamns kapell, Nordingrå socken, Kramfors kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:10). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

10 februari 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:10
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV BÖNHAMNS KAPELL,
NORDINGGRÅ SOCKEN, KRAMFORS KOMMUN

Uppdragsgivare: Daniel Olsson, byggnadsantikvarie. Läns museet Gävleborg, Box 746, 801 28 Gävle. Tel: 026-65 56 72 E-post: daniel.olsson@xlm.se

Område: Sundsvall **Prov nr:** 84301-84311 **Antal Prov:** 11

Dendrokronologiskt objekt: Fiskarkapell

Resultat:

Dendro nr:	Provnr; Vägg A=Väst Stockvarv	Träd- slag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	kommentar (mer vågad datering inom parentes) Beräknat groddår ± 20
84301	B1;A1	Gran	154	W	1886	V 1886/87	; 1710
84302	B2;A3	Gran	161	W	1886	V 1886/87	; 1680
84303	B3;A4	Gran	164	W	1886	V 1886/87	; 1690
84304	B4;B4	Gran	82	W	Ej säker		(V 1563/64)
84305	B5;B8	Gran	51	W	Ej säker		(V 1642/43)
84306	B6;B9	Gran	27	W	Ej datering		
84307	B7;B10	Gran	32	W	Ej datering		
84308	B8;B17	Gran	42	W	Ej datering		
84309	B9;B18	Gran	33	W	Ej datering		
84310	B10;A17	Gran	63	W	Ej säker		(V 1725/26)
84311	B11;A21	Gran	46	W	Ej säker		(V 1648/49)

Resultatuppgifter inom parentes är inte säkra uppgifter.

Kommentarer till ovanstående resultattabellVägg A västra väggen prov B1-B3

Virket är avverkat **vinterhalvåret 1886/87** och är hämtat i området kring Ruskhöjdens naturreservat norr om Junsele. Virket är väl moget och omkring 200 år vid avverkningen.

Vägg B norra väggen B4-B9 samt Vägg A B10-B11

Proverna går inte säkert att datera. Virket har en helt avvikande karaktär jämfört med virket som är avverkat i slutet av 1800-talet. Breda årsringar på träd som är avverkade i unga år, medeltal 50 år.

Man kan då tänka sig att de ha en gemensam ålder men det går inte att beläggas med dendrokronologin då de inte korsdateras sinsemellan. De kan vara sammanplockade från virke med skilda avverkningstider eller vitt skilda avverkningsområde. Detta tillsammans med de korta tidsserierna och att virket är av **gran** har gjort dateringen osäker. Möjligen är prov B10 vinterhalvåret 1725/26 minst osäker.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891